

BİLANÇO DIŞI FİNANSMAN YÖNTEMLERİ VE MUHASEBELEŞTİRME İŞLEMLERİ

Ayşe PAMUKÇU*

Özet

Bilanço dışı muhasebeleştirme ve bilanço dışı finansman işlemleri özellikle Enron olayından sonra dünya mali piyasalarında sorgulanmaya başlanmıştır. Bilanço dışı finansman, şirketlerin faaliyetlerini sürdürmek amacıyla bilançolarının aktif ve pasifini etkilememek kaydıyla finansman bulmalarını ifade eder. Bilanço dışı finansman işlemleri temel özellikleri itibarıyla üçe ayrılmaktadır. Bu işlemler; alacak ve alacak senetlerini menkul kıymetleştirme işlemine tabi tutmak, büyük nakit çıkışı gerektiren sermaye yatırımlarını kiralama yoluna gitmek, bilançodan seçilen varlık ve yükümlülüklerin devredileceği ortak girişimler veya özel amaçlı kuruluşlar kurmak, olarak sınıflandırılabilir. Bu anlamda, bilanço dışı finansman işlemleri, muhasebe standartlarının uygulanması ve mali tabloların güvenilirliği açısından büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler : *Bilanço Dışı Finansman, menkul kıymetleştirme, kiralama, özel amaçlı kuruluş.*

THE METHODS OF BALANCE SHEET FINANCING AND ACCOUNTING TRANSACTIONS

Abstract

Off balance sheet accounting and off balance sheet financing transactions have started to be interrogated in the world financial markets especially after the Enron case. Off balance sheet financing expresses the partners finding financing by effecting the assets and liabilities of their balance sheets with the aim to continue their activities. Off balance sheet financing methods are fundamentally divided into three. These operations can be classified as; securitization of receivables and notes receivable, leasing the capital investments that require big cash outflows, establishing joint ventures or special purpose entities where chosen assets and liabilities from the balance sheet will be transferred. In this content off balance sheet financing transactions carry crucial importance from the aspect of the application of accounting standards and the trustworthiness of the financial tables.

---

* Öğr.Gör.Dr. Marmara Üniversitesi-İİBF-İşletme Bölümü, apamukcu@marmara.edu.tr

Key Words : *Off balance sheet financing, securitization, leasing, special purpose entities.*

1. Giriş

Bir işletmenin mali durumuna etki eden pek çok nicel ve nitel etkenin işletmenin mali tablolarından anlaşılması mümkün olmayabilir. Bir işletmenin mali durumunun sağlamlığına ilişkin kapsamlı bilgi edinmek için pek çok etkenin gözden geçirilmesi gerekir.

Usulünce hazırlanmış ve uygun dipnotlarla düzenlenmiş bir bilançoda şirketin likidite seviyesi, ticari faaliyetinin niteliği, şirketin içsel riskleri, tarihi maliyet ya da makul değer ölçüm yöntemlerinin kullanımı, mali tablolarda kullanılan tahmin ve yöntemler, değer düşüklüğü olasılığına ilişkin bilgilerin yer alması gerekir.

Buna karşın bir şirketin içinde bulunduğu mali durumun tam anlamıyla anlaşılabilmesi için mali tablolarda yer alan bilgiler her koşulda yeterli olmamaktadır. Bunun en önemli sebebi şirketlerin 1970'lerden itibaren artan bir biçimde başvurduğu bilanço dışı finansman teknikleri olarak değerlendirilmektedir¹.

Geçtiğimiz yıllarda çeşitli ülkelerde birbiri ardına yaşanan ve etkileri hala devam eden mali krizler ile yakın zamanda ABD piyasalarında yaşanan gelişmeler, sermaye piyasalarında bilginin güvenilirliğinin, tutarlılığının ve anlaşılabilirliğinin önemini açık bir biçimde ortaya koymuştur.

Özellikle ABD'de 2001 yılı sonlarında ortaya çıkan Enron olayı ile kamu oyunun dikkatini üzerine çeken Xerox, Dynegy, Worldcom, Global Crossing, Tyco International, Qwest Communications ve Adelphia Communications gibi küresel ölçüde büyük ölçekli işletmelerde de gözlemlenen muhasebe oyunları ve hileleri, yatırım kararını vermede en önemli etkenlerden biri olan mali tablolara duyulan güveni azaltarak sermaye piyasalarının olumsuz etkilenmesine neden olmuştur².

Muhasebe standartları şirketlere ilişkin mali bilgilerin sağlıklı yatırım kararı vermeyi kolaylaştıracak şekilde ortaya konması konusunda bir çerçeve çizerek, bu bilgilerin şeffaflık ilkesine uygun şekilde doğru, güvenilir, tutarlı ve karşılaştırılabilir nitelikte olmasını sağlamaktadır. Mali tablolarda yatırımcıların ve diğer piyasa katılımcılarının istediği nitelikte bilginin ortaya konulabilmesi, muhasebe standartlarının tutarlı bir şekilde uygulanmasına bağlıdır.

ABD sermaye piyasalarında 2001 yılı sonlarında başlayıp etkileri halen devam eden muhasebe skandalları sonrasında yoğun olarak gündeme gelen bilanço dışı finansman işlemleri, muhasebe standartlarının uygulanması ve mali tabloların güvenilirliği konusunda büyük önem taşımaktadır. Şirketlerin varlık ve yükümlülükleri ile gelir ve giderlerini mali tablo dışına çıkarmaları bu sayede de

---

¹ Deloitte, “**Mali Durumun Kalitesi : Bilanço ve Ötesi**”, Kurumsal Seri, Mayıs 2007, İstanbul, s.1.

² Burak Artunç, “**Özel Amaçlı Varlıklar (Special Purpose Entities) ve Bilanço Dışı Muhasebeleştirme Yöntemi Olarak Kullanımları**”, SPK Yeterlilik Etüdü, Ankara 2002, s.4.

---

maruz kalabilecekleri riskleri ve vergi yükümlülüklerini azaltmaları ya da gizlemeleri olarak ifade edilebilecek olan bilanço dışı finansman işlemleri, kamuyu aydınlatmanın gerektiği gibi yapılmaması durumunda tasarruf sahiplerinin yatırım tercihlerini yaparken şirketler arasında karşılaştırma yapabilme imkanını büyük ölçüde ortadan kaldırmaktadır. Bu nedende bilanço dışı finansman işlemlerinde, mali tabloların bu tablolardan yararlanan tarafların karar vermelerine yardımcı olacak ölçüde yeterli, açık ve anlaşılır olması şeklinde ifade edilen tam açıklama kavramı gereği, konuya ilişkin ayrıntılı bilginin mali tabloların bütünleyicisi olan dipnotlarda verilmesi bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Tam açıklama kavramının işletmeler tarafından uygulanmaması, aynı özelliklere sahip iki işletmenin yatırımcılar tarafından birbirinden çok farklı algılanmasına ve dolayısıyla yatırım kararlarının çok farklı şekillendirilmesine neden olabilecektir.

Bu çalışma dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm konuyla ilgili genel açıklamaların yapıldığı giriş bölümü olarak adlandırılmıştır. İkinci bölümde, bilanço dışı finansman işlemleri ele alınacaktır. Bu bölümde, şirketlerin bilanço dışı finansman yöntemini seçme nedenlerine yer verilmiştir. Makalenin üçüncü bölümü bilanço dışı finansman türleri ve muhasebeleştirilmesi konusuna ayrılmıştır. Dördüncü bölümde ise çalışma sonucunda ulaşılan sonuçlar özetlenmiştir.

2. Bilanço Dışı Finansman

2.1. Bilanço Dışı Finansman Kavramı ve Kullanılma Nedenleri

Bilanço dışı finansman, şirketlerin faaliyetlerini sürdürmek amacıyla bilançolarının aktif ve pasifini etkilememek kaydıyla finansman bulmalarını ifade eder. ABD, İngiltere, Almanya gibi sermaye piyasaları gelişmiş ülkelerde hemen her büyüklükteki ve her dereceden kredi notuna sahip şirketler tarafından yaygın olarak kullanılan bilanço dışı finansman yöntemi temel olarak iki amaca hizmet etmektedir³.

Bu amaçlardan ilki, mali tabloların yatırımcılara ve ortaklığa borç veren kurumlara daha güçlü görünmesini sağlamak ve böylece sermaye maliyetini düşürmektir. Bilanço dışı finansman aracılığıyla, kredi derecelendirme kuruluşları, bankalar ve ortaklığın finansman sağladığı diğer kişi/kuruluşların daha güçlü bir mali yapı ile karşılaşacakları, şirkete daha düşük teminat karşılığında, daha düşük oranlardan ve daha yüksek tutarda borç verecekleri varsayılmaktadır⁴. Ancak, kredi derecelendirme kuruluşları ve bankalar gibi kurumsallaşmış mali tablo değerlendirme süreçlerinin kullanıldığı ortamlarda, şirketlerin mali tablolarının ayrıntılı olarak değerlendirilmeye tabi tutulması söz konusu varsayımı zayıflatmaktadır. Özellikle kredi derecelendirme kuruluşlarında, derecelendirmeye tabi tutulan şirketlere ilişkin daha sağlıklı sonuçlara varılması amacıyla finansal kiralama sözleşmeleri; bağlı şirket, iştirakler ve ortak girişimlerden konsolide mali tablolara dahil edilmemiş olanlara ait yükümlülükler ve ana şirketin söz konusu

---

³ Richard H. Gamble, “**Shrewd (and Ethical) Tactics in Off-Balance-Sheet Financing**”, Controller Magazine, 1997,s.30.

⁴ Gamble, “**Shrewd Tactics....a.g.e.**”, s.30.

kuruluşlara vermiş olduğu teminatlar, al veya öde sözleşmeleri ile menkul kıymetleştirilen varlıklar da yapılan mali tahlillere dahil edilmektedir⁵.

Bu nedenle de her geçen gün daha da karmaşıklaşan ve daha fazla sayıda mali aracın bir arada kullanıldığı bilanço dışı finansman yöntemleri ortaya çıkmaktadır.

Bilanço dışı finansman işlemlerinin bir başka kullanım amacı da vergi avantajı sağlamaktır. Şirketler tabii buldukları vergi mevzuatının boşluklarından faydalanmak amacıyla bilanço dışı finansmana imkan verecek fırsatlar oluşturmakta böylece daha az vergi ödemeyi ve vergi avantajlarından yararlanmayı amaçlamaktadırlar.

Mali tablolar, bir ortaklığın mali durumuna ilişkin bilginin edinilebileceği en sağlıklı kaynak olduğundan mali tabloları değiştirecek veya olması gerektiğinden farklı gösterecek her türlü işlem her ne amaçla yapılırsa yapılsın, düzenlemelere uygun olarak gerçekleştirilmiş ve kamuyu aydınlatma gerekliliği yerine getirilmiş olsa bile yatırımcılar tarafından şüpheyle karşılanmaktadır. Bu çerçevede, bilanço dışı finansman işlemlerinin hangi yollarla ve ne amaçla gerçekleştirildiğinin şirketler tarafından ortaya konması, yatırımcılar tarafından söz konusu işlemlere ön yargıyla yaklaşılmasını engelleyecektir⁶.

2.2. Bilanço Dışı Finansman İşlem Yöntemleri

Bilanço dışı finansman işlemleri temel özelliklerine göre sınıflandırılırsa üç farklı işleme karşılanmaktadır⁷:

- a. Alacakları ve alacak senetlerini özkaynaklarla finanse etmek yerine söz konusu varlıkları menkul kıymetleştirme işlemine tabii tutmak.
- b. Makine-ekipman veya bina gibi büyük nakit çıkışı gerektiren sermaye yatırımlarını satın almak yerine kiralama yoluna gitmek,
- c. Bilançodan seçilen varlık ve yükümlülüklerin devredilebileceği ortak girişimler veya özel amaçlı kuruluşlar kurmak.

3. Bilanço Dışı Finansman Yöntemleri ve Muhasebeleştirilmesi

3.1. Menkul Kıymetleştirme

Likit olmayan varlıkların likit ve tedavül kabiliyeti olan menkul kıymetlere dönüşümü olarak tanımlanabilen menkul kıymetleştirme, ilk olarak 1970'lerin ortalarında ABD'de ipoteğe dayalı alacaklar üzerinden yapılmaya başlanmıştır. 1980'lerin ortalarına gelindiğinde ise ipoteğe dayalı olmayan alacaklar da (otomobil

⁵ Russell E. Long, "Credit Rating Update : Factoring Off-Balance Sheet Financing Into the Rating Process", Standart & Poor's Rating Direct, 2002, s.1.

⁶ Artunç, "Özel Amaçlı Varlıklar...a.g.e.", s.4.

⁷ Gamble, "Shrewd Tactics....a.g.e.", s.30.

---

kredisi, ticari krediler, kredi kartı alacakları, finansal kiralama alacakları gibi) menkul kıymetleştirme işlemlerine konu edilmeye başlanmıştır⁸.

Menkul kıymetleştirme, nakit akımına dayalı finansman sağlamaya yönelik bir finansman tekniği olarak tanımlanmaktadır.

Menkul kıymetleştirmede, çok sayıdaki tüketici kredileri veya diğer kaynaklardan doğan alacaklar bir araya getirilerek bir havuz oluşturulmakta; bu havuzdaki alacaklar menkul kıymete dönüştürülerek yatırımcılara satılmaktadır. Bu sayede, likiditesi olmayan çok sayıda, küçük tutarlardaki alacaklar, likit ve ikincil piyasada dolaşımı mümkün olan menkul kıymetlere dönüşmektedir.

Menkul kıymetleştirme neticesinde ihraç edilen menkul kıymetler varlığa dayalı menkul kıymetler olarak adlandırılmaktadır. Bunun sebebi, bu menkul kıymete ilişkin anapara ve faiz ödemelerinin, menkul kıymetleştirilen varlıklardan elde edilen nakit akımı ile yapılmasıdır⁹.

Menkul kıymetleştirmede, bir şirkete ait alacaklar o şirketin varlıklarının dışına çıkarılır ve geri ödemesi söz konusu alacaklardan elde edilecek nakit akımları ile yapılacak bir menkul kıymet ihraç edilir. Burada temel amaç; alacakları, alacakların sahibi olan şirketin mali yapısı ve faaliyetleri ile ilgili olarak doğabilecek tüm risklerden arındırarak sadece varlığa dayalı menkul kıymetlerin geri ödemesine tahsis etmektir¹⁰. Bunu sağlayabilmek içinse, alacaklar üzerinde varlığa dayalı menkul kıymet sahipleri dışında hiç kimsenin hak sahibi olamayacağı bir hukuki düzenlemenin yapılması gerekir. Bu nedenle de varlığa dayalı menkul kıymetler; fona ihtiyaç duyan, alacakların sahibi şirket (kaynak şirket) tarafından değil, sadece alacaklara güvenli bir liman olması amacıyla devreye giren bir kuruluş (özel amaçlı kuruluş/varlık) tarafından ihraç edilir. Böylece, kaynak şirketin alacaklılarının bu alacaklar üzerinde hak sahibi olmaları engellenir¹¹.

Ülkemizde, menkul kıymetleştirme ilk olarak finansal kiralama alacakları kullanılarak yapılmış; bunu, konut ve tüketici kredileri ile kredi kartı alacaklarının menkul kıymetleştirilmesi uygulamaları takip etmiştir¹².

---

⁸ Nurcan ÖCAL, “Türkiye’de Menkul Kıymetleştirme Uygulaması, Etkileri, Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, SPK Yayınları, No: 106 1997, s.3.

⁹ Halil Doğru, “Basel II ve IAS 39 Muhasebe Standardı Çerçevesinde Menkul Kıymetleştirme İşleminin Türkiye’de Banka ve Diğer Kaynak Şirketlerin Bilanço ve Sermaye Yeterliliği Yükümlülüklerine Etkileri”, Bankacılar Dergisi, Sayı 62, 2002, s.44.

¹⁰ K.N. Elmgren, “An Overview of Securitizations; Joseph J. Norton/Mithell S. Dumper/Paul R. Spellman, International Asset Securitization (Ed)”, Loyd’s of Press, London,s.8.

¹¹ Halil Doğru, “Basel II ve...a.g.e.”, s.45.

¹² Nurcan ÖCAL, “Türkiye’de Menkul Kıymetleştirme Uygulaması... a.g.e.”, s.12.

3.1.1. Menkul Kıymetleştirme İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi

Menkul kıymetleştirmenin kaynak şirkete sağlayacağı önemli faydalardan biri, çıkarılan menkul kıymetlerin kaynak şirketin bilançosunda borç olarak görünmemesi ve dolayısıyla kaynak şirketin bu sayede daha az borçlu bir bilançoya sahip olmasıdır. Ancak menkul kıymetleştirmenin bilanço üzerinde böyle bir etki sağlaması için ilgili muhasebe standartlarında belirlenen kurallara uyulması gerekir.

Kaynak şirket tarafından sağlanan fonun bilançoda borç olarak görülmemesi ve menkul kıymetleştirilen alacakların bilanço dışına çıkarılmasının belirli kurallara bağlanması oldukça anlaşılır bir husustur. Zira gerçekte alacakların tahsil edilmeme riskinin devredilmemiş olmasına rağmen fonun bilançoda borç olarak görülmemesi ve alacakların bilanço dışına çıkarılması, kaynak şirketi gerçekte olduğundan daha az borçlu göstereceğinden, bu bilançoya güvenerek şirkete kredi veren, şirkete yatırım yapan veya şirketle ticaret yapan üçüncü kişiler yanıltılmış ve bundan zarar görmüş olacaklardır¹³.

Menkul kıymetleştirmede devredilen alacakların bilanço dışına çıkarılması ile ilgili kurallar Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu'nun konuyla ilgili yayınladığı IAS 39'dur. TMSK, 03.11.2006 tarihinde yayınladığı "Finansal Araçlar : Muhasebeleştirme ve Ölçmeye İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 39) Hakkında Tebliğ Sıra No : 41" ile IAS 39'u aynen kabul etmiştir.

Standarda göre, bir işletme, bir mali varlık veya borcu sadece ve sadece, ilgili mali aracın sözleşmeye bağlı koşullarına taraf olduğu durumlarda mali durum tablosuna (bilançosuna) yansıtır¹⁴.

Bir işletme bir mali varlığı aşağıdaki durumlarda bilanço dışı bırakır :

- a. İlgili varlığa ait nakit akışlarına ilişkin sözleşmeden doğan hakkının süresinin dolması,
- b. Standardın 18. ve 19. Paragraflarında belirtilen şekilde finansal varlığı devretmesi ve söz konusu devir işleminin standardın 20. Paragrafı uyarınca mali durum tablosu (bilanço) dışı bırakılmayı gerektirmesi.

18. paragraf, ilgili varlığa ait nakit akışlarını elde etme hakkını sağlayan sözleşmeye bağlı haklarını devretmesi veya mali varlığa ait nakit akışlarını elde etme hakkını elinde bulundurmakla birlikte, 19. Paragraftaki koşulları sağlayan bir anlaşma gereğince nakit akışlarını bir veya birden fazla alıcıya ödenmesi konusunda sözleşmeden doğan bir yükümlülüğünün bulunması durumlarını içerirken,

19. paragrafa göre işletme mali varlığa (orjinal varlık) ait nakit akışlarının elde edilmesine yönelik sözleşmeye bağlı hakları elinde bulundurmakla birlikte, söz konusu nakit akışlarını bir veya birden fazla alıcıya (nihai alıcılar) ödeme konusunda sözleşmeden doğan yükümlülüğü bulunması durumunda, anılan işlem aşağıdaki üç

¹³ Halil Doğru, "Basel II ve...a.g.e.", s.48.

¹⁴ Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, "Türkiye Muhasebe Standartları", Ankara 2010, s.1049.

---

koşulunda sağlanması durumunda mali varlığın devredilmesi işlemi olarak değerlendirilir¹⁵:

- a. Orijinal varlıktan eşdeğer tutarda tahsilat yapılmadıkça, işletmenin nihai alıcılara ödeme yapma yükümlülüğü bulunmamaktadır. İşletmenin kullandığı ve piyasa oranları üzerinden tahakkuk ettirilmiş faizi ile birlikte tamamen tahsil etme hakkına sahip olduğu kısa vadeli avanslar bu koşulu ihlal etmez.
- b. İşletmenin, nakit akışlarını ödeme yükümlülüğünün bir güvencesi olarak ilgili varlığı nihai alıcılara teminat olarak gösterdiği durumlar haricinde, orijinal varlığı satması veya rehnetmesi devir sözleşmesi hükümleri uyarınca engellenmiştir.
- c. İşletmenin, nihai alıcılar adına tahsil ettiği nakit akışlarını ilgili alıcılara havale etme yükümlülüğü bulunmaktadır. Buna ek olarak, tahsil edilen tutarların tahsil tarihi ile havale edilmeleri gereken tarihe kadar olan kısa süre içerisinde, nakit veya nakit benzerlerine (TMS 7 Nakit Akış Tablosunda tanımlandığı şekilde) yapılan ve elde edilen faiziyle birlikte nihai alıcılara aktarılan yatırımlar haricinde, başka bir yatırımda kullanılmaları mümkün değildir.

Bu iki durum içinde, menkul kıymetleştirme ile doğrudan ilgili olan alacağın devridir. Ancak her türlü devirde alacağın bilanço dışına çıkarılması da mümkün değildir¹⁶.

IAS/TMS 39'a göre, menkul kıymetleştirmede devredilen alacakların bilanço dışına çıkarılması, aşağıdaki kurallara göre mümkün olmaktadır¹⁷.

- a. Alacağa ilişkin risk ve getirilerin çok büyük bir kısmı devrolmuşsa, kaynak şirket, devrettiği alacaklarını bilançonun dışına çıkarabilecek, buna karşılık devir neticesinde ortaya çıkan hak ve yükümlülükleri ayrı ayrı varlık veya yükümlülük olarak bilançoya kaydedecektir.
  - b. Alacağa ilişkin risk ve getirilerin büyük bir kısmı kaynak şirkete ait ise kaynak şirket, alacakları bilançosunda gösterecektir.
  - c. Risk ve getirilerin bir kısmı devredilmiş, bir kısmı devredilmemiş ise alacakların kimin kontrolünde olduğuna bakılır. Bu durumda;
- Alacakların kontrolü kaynak şirketin elinde değilse alacakları bilançosundan çıkarabilir; buna karşılık yukarıda belirtildiği şekilde devir neticesinde ortaya çıkan hak ve yükümlülükleri de bilançosunda göstermelidir.

---

¹⁵ Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, “**Türkiye Muhasebe...a.g.e.**”, s.1052.

¹⁶ Halil Doğru, “**Basel II ve...a.g.e.**”, s.49.

¹⁷ Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, “**Türkiye Muhasebe...a.g.e.**”, s.1053.

- Kaynak şirket, alacakların kontrolünü elinde bulundurmaya devam ediyor ise alacakları bilançosundan çıkaramaz.

Kaynak şirketin alacakların kontrolünü elinde tutmaya devam edip etmediğinin belirlenmesinde, özel amaçlı kuruluşun, alacakları üçüncü kişilere satma hakkına sahip olup olmadığına bakılmaktadır. Eğer özel amaçlı kuruluşun alacakları üçüncü kişilere satma hakkı varsa kaynak şirketin alacaklar üzerindeki kontrolünün devam etmediği; tersi durumda ise kontrolünün devam ettiği sonucuna varılmaktadır.

Temlikin yukarıdaki şartlara uygun yapılması durumunda kaynak şirket, menkul kıymetleştirilen alacakları bilançosundan çıkarabilmekte ve alacakların satış bedeli olarak tahsil ettiği nakdi kredi olarak bilançosunun pasifine kaydetmeksizin, aktifine varlık kalemi olarak kaydetmekte; böylece bilanço dışı finansman sağlama imkanına sahip olmaktadır. Temlikin TMS/IAS 39'daki şartlara uygun yapılmaması durumunda ise alacaklar bilançoda kalmakta ve alacakların devir bedeli olarak tahsil edilen tutar, bilançonun pasifine borç olarak kaydedilmektedir¹⁸.

3.2. Kiralama İşlemleri

Kiralama işlemleri 17 sayılı Uluslararası Muhasebe Standardında düzenlenmiştir. TMSK (Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu), IASB (International Accounting Standards Board) tarafından çıkarılan uluslararası muhasebe standartlarını Türkçeleştirerek aynen benimseme yöntemini seçmiştir. Bu çerçevede TMSK 24.02.2006 tarihinde yayınladığı “TMS 17 Kiralama İşlemleri Standardı” ile IAS 17'yi aynen benimsemiştir.

Standarta göre kiralama işlemi, kiraya verenin bir varlığın kullanım hakkını bir ödeme veya ödeme planı karşılığında taraflarca kararlaştırılmış bir zaman süresince kiracıya devrettiği sözleşmedir. Kiralama işlemi finansal kiralama ve faaliyet kiralaması olmak üzere ikiye ayrılmaktadır¹⁹.

Standartta yer alan kiralama işlemleri, kiralanan varlığın mülkiyetine ilişkin risk ve yararların kiraya verende ya da kiracıda bulunma derecesine göre sınıflandırılır. Sözü edilen riskler, atıl kapasiteden veya teknolojik eskimelerden kaynaklanan zarar olasılıklarını ve değişen ekonomik koşullar nedeniyle getirilerde oluşabilecek değişiklikleri kapsar. Yararlar ise, varlığın faydalı ekonomik ömrü içerisinde karlı bir şekilde işletilmesi ve değerinde artış meydana gelmesi sonucunda gelir elde edilmesinin beklenmesi ya da kalıntı değerinin nakde çevrilmesinin beklenmesi şeklinde olabilir.

Bir varlığın mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan risk ve yararların tamamının devredildiği kiralamalar finansal kiralama olarak adlandırılır. Bir varlığın mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan risk ve yararların tamamının devredilmediği kiralamalar ise faaliyet kiralaması olarak adlandırılmaktadır²⁰.

---

¹⁸ Halil Doğru, “**Basel II ve...a.g.e.**”, s.50.

¹⁹ Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, “**Türkiye Muhasebe...a.g.e.**”, s.476.

²⁰ Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, “**Türkiye Muhasebe...a.g.e.**”, s.480.

Uluslararası Muhasebe Standartlarına göre bir kiralama işleminin finansal kiralama mı yoksa faaliyet kiralaması mı olduğu, sözleşme şekline göre çok işlemin özünü ve içeriğine bağlıdır. Aşağıda yer alan durumların tek başına veya birlikte varlığı halinde kiralama işleminin finansal kiralama olduğu kabul edilir²¹:

- a. Kiralama sözleşmesinde, kiralanan varlığın mülkiyetinin kiralama süresi sonunda veya daha önce kiracıya geçeceğinin öngörülmesi,
- b. Kiracıya, kiralanan varlığı buna ilişkin opsiyonun kullanım tarihinde oluşması beklenen gerçeğe uygun değerinden çok daha düşük bir bedelle satın alma opsiyonu verilir. Bu nedenle kiralama sözleşmesinin başlangıcı itibarıyla kiracı tarafından bu opsiyonun kullanılacağı beklenmesi,
- c. Mülkiyet kiracıya geçmese bile kira süresinin kiralanan varlığın ekonomik ömrünün büyük bir bölümünü kapsaması,
- d. Kiralama sözleşmesinin başlangıcı itibarıyla asgari kira ödemelerinin bugünkü değerlerinin en az kiralanan varlığın gerçeğe uygun değerine eşit olması,
- e. Kiralanan varlığın üzerinde büyük değişiklikler yapılmadığı sürece sadece kiracı tarafından kullanılacak özel bir yapıda olması,
- f. Kiracının kiralama işlemini feshetmesi durumunda kiraya verenin fesih işleminden kaynaklanan zararlarının kiracı tarafından karşılanması,
- g. Kalıntı değer gerçeğe uygun değerindeki değerlerden kaynaklanan kazanç ya da kayıpların kiracıya ait olması (örneğin kiralama süresi sonundaki satış gelirlerinin tamamına eşit bir kira indirimi şeklinde),
- h. Kiracının, piyasa fiyatının çok daha altında bir bedelle bir dönem daha kiralamayı sürdürme hakkının bulunması.

3.2.1. Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi

Kiralama süresinin başlangıcında kiracılar, finansal kiralama işlemini, gerçeğe uygun değer ya da asgari kira ödemelerinin bugünkü değerinden düşük olanı üzerinden bilançolarında varlık ve borç olarak muhasebeleştirilir.

Kiralama işlemleri ve diğer olaylar, işlemlerin hukuki şekillerinin ve esaslarının yanı sıra özünü de uygun bir biçimde muhasebeleştirilir ve sunulur.

Bu tür kiralama işlemlerinin kiracının bilançosunda gösterilmemesi durumunda, ilgili işletmenin ekonomik kaynak ve yükümlülükleri olduğundan az gösterilmiş olur. Bu nedenle, finansal kiralama işlemlerinin kiracının bilançosuna, hem varlık hem de gelecekteki kira tutarlarının ödenme yükümlülüğü şeklinde yansıtılması gerekir. Kiralama süresinin başlangıcında, kiralama konusu varlık ve gelecekteki kira bedelleri, kiracının ilgili varlığa ilişkin olarak yaptığı ve aktifleştirmesi gereken başlangıç doğrudan maliyetleri hariç olmak üzere, kiracının bilançosunun varlık ve borç kısmına eşit tutarda kaydedilir.

---

²¹ Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, “Türkiye Muhasebe...a.g.e.”, s.481.

Faaliyet kiralamalarında ise, işleme konu varlık, kiracının bilançosunda görünmemektedir. Bu işlemlerde, kiracı için kira ödemeleri, başka kriter bulunmadığı sürece fiili ödeme tutarları göz önünde tutulmaksızın gelir tablosunda eşit tutarlar yöntemine göre dönemlere gider olarak yansıtılmaktadır. Kullanıcının zaman içinde sağlayacağı yararı temsilde daha iyi bir kriter bulunduğu durumlarda ise kira tutarları dönemlere bu kriterlere göre dağıtılmaktadır.

Faaliyet kiralamalarında, kiracının gelecekteki aşgari kira ödemelerinin vadelere göre toplam tutarını, kira ödemelerinin belirlenmesinde kullanılan kriterleri, yeniden kiralama-satın alma opsiyonları için mevcut koşullar ve güncelleştirme hükümleri ile kira sözleşmesinin getirdiği sınırlamalar gibi genel bilgileri, kamuyu aydınlatma yükümlülüğü çerçevesinde açıklaması da uluslar arası muhasebe standartları uyarınca zorunlu tutulmuştur.

Bu çerçevede, finansal raporlama sisteminde uluslararası muhasebe standartlarını uygulayan bir şirketin, bilanço dışı finansman olanağından yararlanması için faaliyet kiralaması işlemini uygulaması gerekmektedir.

Ülkemizde finansal kiralama işlemlerine ilişkin temel düzenleme ise 28.06.1985 tarih ve 18795 sayılı Resmî Gazete’de yayınlanan 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu’dur. Bu kanunda, finansal kiralama işleminin tanımı yapılmamış daha ziyade kiraya veren ve kiracının hak ve yükümlülüklerine ilişkin düzenlemelere gidilmiştir²².

Finansal Kiralama Kanunu’na göre yürütülmekte olan sözleşmeye istinaden yapılan finansal kiralama ödemeleri bugüne kadar ki uygulamada kiralayan ve kiracılarca ödeme esasına göre gelir/gider kaydedilmekte idi. Adı geçen yasa kapsamında ülkemizde uygulanan kiralama işlemlerinin, özü itibarıyla finansal kiralama olmasına rağmen faaliyet kiralaması gibi dikkate alınıp muhasebeleştirilmesi ve değerlemeye tabi tutulması hep eleştirilen bir konu olmuştur. Nihayet 4842 sayılı kanunla Vergi Usul Kanunu’na eklenen mükerrer 290. Madde ile finansal kiralama işlemlerinde değerlendirme esasları ve gelir-gider kaydı ile ilgili hususlar yeniden düzenlenmiş, bu düzenlemelerle finansal kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesinde bir ölçü de olsa uluslar arası standartlara uyum sağlanmıştır²³.

VUK’nun mükerrer 290. Maddesine göre finansal kiralama; kira süresi sonunda mülkiyet hakkının kiracıya devredilip devredilmediğine bakılmaksızın, bir iktisadi kıymetin mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan riskler ile yararların tamamının veya tamamına yakınının belli bir dönemde bedel karşılığı kiracıya bırakılması sonucunu doğuran kiralamalardır. Aynı iktisadi kıymete ilişkin birden fazla sözleşme, ilave, tadil ve diğer sözleşmelerin yapılması halinde tüm anlaşmalar bir arada değerlendirilmelidir.

---

²² Deniz Derelioğlu, “**Finansal Kiralama ve Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi**”, Sermaye Piyasası Kurulu Araştırma Raporu,1997.

²³ Nuran Cömert Doyrangöl, “**Son Düzenlemelere Göre Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi**”,archive.ismmmoorg.tr/.../022064%20NURAN%20CÖMERT%20DOYRANGÖL%20.doc, Bağlantı:17.10.2010,s.1.

Aşağıda belirtilen kriterlerden birini veya daha fazlasını karşılayan kiralama finansal kiralama olarak kabul edilecektir²⁴.

- a. İktisadi kıymetin mülkiyetinin kira süresi sonunda kiracıya devredilmesi : Sözleşmede iktisadi kıymetin kiracıya devrine ilişkin hüküm olması veya satım opsiyonu olması ve kiracının yüksek bir olasılıkla bu opsiyonu kullanacak olması anlamına gelmektedir.
- b. Kiracıya kira süresi sonunda iktisadi kıymeti rayiç bedelinden düşük bir bedelle satın alma hakkı tanınması.
- c. Kiralama süresinin iktisadi kıymetin ekonomik ömrünün % 80’inden daha büyük bir bölümü kapsaması.
- d. Sözleşmeye göre yapılacak kira ödemelerinin bugünkü değerlerinin toplamının iktisadi kıymetin rayiç bedelinin % 90’ından daha büyük bir değeri oluşturması.

3.3. Özel Amaçlı Kuruluşlar

Gelişmiş mali piyasalara sahip ülkelerde birçok kuruluş tarafından yaygın olarak kullanılan özel amaçlı kuruluşlar, işletmenin mali kaynaklarında iyileştirme sağlamak, daha iyi koşullarda finansman sağlamak, risk yönetimi ve vergi avantajı sağlamak amaçları çerçevesinde oluşturulmuş, yapılandırılmış finansman araçlarıdır. Bu çerçevede özel amaçlı kuruluşlar, belli bir amaca ulaşmak için tek bir etkinlikte veya yine tek bir amaç için bir dizi faaliyette bulunmak üzere tasarlanmış, faaliyet süresi ve faaliyet alanı, kuruluşu esnasında sınırlanmış; anonim şirket, limited şirket, kolektif şirket v.b. gibi birçok hukuki form alabilen bir işletme tipi olarak tanımlanabilir.

Özel amaçlı kuruluşların esas sözleşme, iç tüzük v.b. hukuki metinlerinde detaylı olarak tanımlanmış olan faaliyet alanı, petrol boru hattı inşası gibi büyük ölçekli sermaye yatırımlarının üstlenilmesinden, alacak senetlerinin tahsiline kadar uzanan çok çeşitli işlemlerden birisi olabilir²⁵.

Çok geniş bir alanda faaliyet gösterebilen özel amaçlı kuruluşların günümüzde yaygın olarak kullanılan ve en basite indirgenmiş işleyiş biçimleri, sponsor olarak adlandırılan ana şirketin, varlıklarının bir kısmını özel amaçlı kuruluşlara nakit veya bir başka varlık karşılığı devretmesi olarak özetlenebilir. Sponsorun, özel amaçlı kuruluşların sermayesinde çok düşük oranda payının olması veya hiç payının olmayışı ile sponsor tarafından özel amaçlı kuruluşların yükümlülüklerine çeşitli yollarla teminat verilmesi de söz konusu işlemlerin sıklıkla karşılaşılan ve dikkat çekici özellikleridir.

---

²⁴ Nuran Cömert Doyrangöl, “Son Düzenlemelere Göre Finansal Kiralama...a.g.e.”, s.1.

²⁵ Artunç, “Özel Amaçlı Varlıklar...a.g.e.”, s.8.

3.3.1. Özel Amaçlı Kuruluşların Proje Finansmanında Kullanımı

Tasarruf sahiplerinin, faaliyet alanı özel amaçlı kuruluşlar gibi sıkı sıkıya tanımlanmamış sıradan bir şirkette pay sahibi olmaları veya böyle bir şirkete borç vermeleri durumunda, söz konusu ortaklığın maruz kalabileceği birçok riski kendi yatırımlarına da taşırlar. Buna karşın, özel amaçlı kuruluşların faaliyet alanlarının detaylı olarak belirlenmiş olması, gelecekteki nakit akımları ile maruz kalacakları risklerin tespitini büyük ölçüde kolaylaştırmakta ve özel amaçlı kuruluşlar yatırımcılar açısından cazip seçenekler olarak ortaya çıkmaktadır²⁶. Bu nedende başta ABD olmak üzere gelişmiş ülkelerde 1970'lerden itibaren kullanılmaya başlanan özel amaçlı kuruluşlar, önceleri proje finansmanı amaçlı ortak girişimler olarak ortaya çıkmış daha sonraları yaygınlaşarak farklı birçok alanda tercih edilmeye başlanmıştır.

Özel amaçlı kuruluşların proje finansmanı amaçlı ortak girişimler olarak kullanımları; enerji santrali, boru hattı, havaalanı, liman ve ticari amaçlı gayrimenkul projeleri gibi büyük sermaye yatırımları için ideal yapı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir örnek vermek gerekirse, herhangi bir şirketin büyük sermaye çıkışını gerektirecek bir doğalgaz boru hattı inşa edeceğini varsayalım. Şirket, böylesine büyük bir proje için yeterli özkaynağa sahip olamayacağı gibi, projenin riskini tek başına üstlenmek istememesi nedeniyle de yabancı kaynak arayışına girebilir. Söz konusu proje için, ortaklığın bu proje dışında sürdürdüğü faaliyetler nedeniyle maruz kalabileceği diğer riskleri kendi üstüne almak istemeyen ancak bağımsız bir proje olarak boru hattının olası risk/getiri yapısını cazip bulan yatırımcılara ulaşmak ise daha kolay olacaktır²⁷.

Bu özellikleri kendi bünyesinde toplayacak olan işletme tipi ise kuruluşu sırasında faaliyet konusu doğalgaz boru hattının inşası ve işletilmesiyle sınırlandırılmış bir özel amaçlı kuruluş olacaktır. Bu sayede proje, sponsorun maruz kalabileceği diğer risklerden arındırılırken, sponsorun proje nedeniyle maruz kalacağı risk de finansmana yaptığı katkı ile sınırlı olacağından ikili bir avantaj sağlanmış olacaktır.

3.3.2. Özel Amaçlı Kuruluşlara İlişkin Muhasebe Düzenlemeleri

Özel amaçlı kuruluşların finansman aracı olarak kullanılmaya başlanması ile beraber bu işlemlerin muhasebesi konusunda da bir takım sorunlar da ortaya çıkmıştır²⁸. Şirketlerin özel amaçlı kuruluş kullanımı ile ulaşmayı hedefledikleri mali oranlarda iyileştirme sağlama, risk yönetimi ve daha iyi koşullarda finansman sağlama amaçlarının tamamının, özel amaçlı kuruluşların varlık ve yükümlülüklerinin sponsorun konsolide mali tablolarına yansıtılıp yansıtılmayacağı hususuna bağlı olması, söz konusu işlemlerin muhasebeleştirilmelerinde konsolidasyona ilişkin düzenlemeleri ön plana çıkarmıştır.

---

²⁶ Bala G. Drahan, “Financial Engineering with Special Purpose Entities”, 2002, s.3.

²⁷ Bala G. Drahan, “Financial Engineering... a.g.e.”, s.3.

²⁸ Artunç, “Özel Amaçlı Varlıklar...a.g.e.”, s.14.

Finansal mühendislik aracı olarak ortaya çıkmalarının ardından önceleri muhasebeleştirilmeleri konusunda özel bir düzenleme yapılması gerekmediği düşünülen özel amaçlı kuruluş konulu işlemler, söz konusu işlemlerin yüz milyarlarca \$'lık hacime ulaşmasından sonra, düzenleme yapmaya yetkili otoriteler tarafından dikkatle takip edilmeye başlanmıştır.

Özel amaçlı kuruluş konulu işlemlere ilişkin uluslararası düzenlemeler incelendiğinde özellikleri itibariyle birbirinden farklı iki temel düzenleme ile karşılaşılmaktadır:

- a. ABD'de halka açık şirketlerin uygulamakla mükellef oldukları FASB (Financial Accounting Standards Board) düzenlemeleri,
- b. Avrupa Birliğinde mevcut durum itibariyle birçok ülkede uygulanmakla birlikte, üye ülkelerin herhangi birindeki teşkilatlanmış piyasalarda işlem gören şirketlerin 2005 yılından itibaren uygulamakla mükellef olacakları IASB düzenlemeleri.

ABD'de finansal raporlama “kurallara dayalı” olma özelliğiyle dikkat çekmektedir. Söz konusu düzenlemeler kapsamında oluşturulmuş detaylı kurallarda gerçekleştirilecek hemen her uygulamaya ilişkin kabul edilebilirlik ve edilemezlik sınırları, yorumlamaya asgari ölçüde yer bırakacak şekilde ortaya konulmaktadır. Ancak, şirket yöneticilerinin ortaklığın hisse senedi performansına dayalı olarak ödüllendirildiği ve finansal piyasalarda her geçen gün yeni enstrümanların ortaya çıktığı dinamik bir ortamda, detaylı ve katı kurallar yoluyla düzenleme yapma fikri sorgulanır hale gelmiştir.

Kurallara dayalı olan FASB yaklaşımın tersine, yorumlamaya dayalı yaklaşımıyla dikkat çeken IASB düzenlemelerinde ise FASB düzenlemeleri gibi detaycı bir yaklaşım yerine, kullanıcının yorumuna da yer bırakan genel prensipler verilmesi yoluna gidilmiştir. IASB ve FASB düzenlemeleri arasındaki bu temel yaklaşım farklılığı, özel amaçlı kuruluş konulu işlemlere ilişkin düzenlemelerde de hemen göze çarpmaktadır²⁹.

UMS'de tek başına özel amaçlı kuruluşları konu alan bir standart bulunmamaktadır. Buna karşın konsolidasyon, finansal kiralama gibi işlemlere ilişkin olarak getirilmiş olan standartlarda özel amaçlı kuruluşlara değinilen çeşitli hükümler bulunmaktadır.

IASB bünyesinde çalışmalarını sürdüren SIC (*Standard Industrial Classification*) tarafından yapılan yorumlamalar, uluslararası muhasebe standartları ile aynı konumda bulunmasalar da; IAS 1 uyarınca, şirketlerin finansal tabloları için ilgili tüm muhasebe standartlarına ve SIC'ın yapmış olduğu ilgili tüm yorumlara uyulmadıkça “uluslararası muhasebe standartları ile uyumludur” nitelemesi yapılamaz. Bu çerçevede IASB'un özel amaçlı varlıklara ilişkin düzenlemeleri sadece uluslararası muhasebe standartları ile sınırlı tutulmamalı, SIC yorumlamaları da dikkate alınmalıdır.

---

²⁹ Artunç, “Özel Amaçlı Varlıklar...a.g.e.”, s.14.

TMSK, 09.03.2007 tarihinde yayınladığı “Konsolidasyon-Özel Amaçlı İşletmeler Türkiye Muhasebe Standardı Yorum 12” ile SIC 12’yi aynen kabul etmiştir.

4. Sonuç

ABD’de 2001 yılı sonunda ortaya çıkan Enron olayı ile başlayan ve ardından Xerox, Worldcom, Tyco International ve Adelphia Communications gibi büyük ölçekli bir çok işletmede gözlenen muhasebe oyunları ve hileleri, yatırımcıların mali tablolara duydukları güveni azaltarak, sermaye piyasalarının olumsuz etkilenmesine neden olmuş; sermaye piyasalarında bilginin güvenilirliğinin, tutarlılığının ve anlaşılabilirliğinin önemini ortaya koymuştur.

Bu çerçevede, şirketlere ilişkin mali bilgilerin yatırımcılar ve diğer piyasa katılımcıları tarafından kolaylıkla elde edilebilir ve anlaşılır olması şeklinde tanımlanabilecek olan şeffaflık ilkesi, yatırımcıların şirketlere ilişkin sağlıklı değerlendirmeler yapabilmesini sağlayarak, piyasaların etkin ve adil bir şekilde işlediğine ilişkin inancı arttırması özelliği ile düzenleyici otoritelerin dikkate almaları gereken önemli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Muhasebe standartları da şirketlere ilişkin finansal bilgilerin, yatırım kararı vermeyi kolaylaştıracak şekilde; güvenilir, tutarlı, karşılaştırılabilir nitelikte ortaya konması konusunda bir çerçeve çizerek, şeffaflık ilkesine hizmet etmektedir.

ABD sermaye piyasalarındaki muhasebe skandalları sonrasında gündeme gelen bilanço dışı finansman işlemleri ve özellikle özel amaçlı kuruluşların bu kapsamda kullanılmaları, muhasebe standartlarının uygulanması ve mali tabloların güvenilirliği açısından büyük önem taşımaktadır. Şirketlerin, bilançolarının aktif ve pasifini etkilememek kaydıyla finansman temin etmeleri olarak tanımlanan bilanço dışı finansman işlemleri; konuya ilişkin kamuyu aydınlatmanın gerektiği gibi yapılmaması durumunda, şirketler arasında karşılaştırma yapabilme imkanını büyük ölçüde zedelemektedir.

Özel amaçlı kuruluşların yapılandırılmış finansman aracı olarak kullanılmaya başlanmaları ile beraber, bu işlemlerin muhasebesi konusunda karmaşık bir takım sorunlarda ortaya çıkmıştır. Özellikle ABD’de gündeme gelen uygulamalarda, muhasebe standartlarında zayıf noktaların bulunması sonucunda, yatırımcılardan bilgi saklamaya yönelik kullanılan özel amaçlı kuruluşlar, yatırımcıların sermaye piyasalarının şeffaflığına olan güvenin sarsılmasına neden olmuştur.

FASB ve IASB tarafından yapılan düzenlemelerde, sponsorun bilanço dışı finansmana olanak vermek ve konsolidasyon uygulamasının etrafından dolanmak amacıyla özel amaçlı kuruluşların sermayesinde pay sahibi olmaması ve esas sözleşme v.b. metinlere konulan hükümler aracılığıyla özel amaçlı kuruluşlar üzerinde kontrol sağlanması hususu dikkate alınmış; özel amaçlı kuruluşların ortaya koyacağı faydadan yararlanma derecesi, özel amaçlı kuruluşlar üzerinde dolaylı yollardan sağlanan kontrol ile maruz kalınan risk/getiri yapısı, dikkate alınması gereken, belirleyici hususlar olarak öne çıkmıştır.

Ülkemizde muhasebe alanında süregelen çok başlılığı ortadan kaldırmak amacıyla ülke genelinde tüm işletmelerde uygulanacak kaliteli, mali tablolara ilgili

---

tüm tarafların ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte ulusal muhasebe standartları oluşturulması temel amaç olmuştur.

Son olarak ilgili düzenleyici kurumlar, bankalar ve sigorta şirketleri için daha önce uluslararası muhasebe standartlarına uygun olarak hazırlayıp yürürlüğe koydukları düzenlemeleri iptal ederek, TMS'yi kabul etmişlerdir. SPK'da Seri XI, 29 sayılı "Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar Teblięi" ile uluslararası muhasebe standartlarıyla uyumlu Türkiye Muhasebe Standartlarını esas almak üzere düzenleme yapmıştır. Böylece; bankalar ve sigorta şirketlerinden sonra SPK'ya tabi şirketlerde de UMS ve/veya TMS uygulanmaya başlanmıştır.

KAYNAKÇA

- ARTUNÇ, Burak, “**Özel Amaçlı Varlıklar (Special Purpose Entities) ve Bilanço Dışı Muhasebeleştirme Yöntemi Olarak Kullanımları**”, SPK Yeterlilik Etüdü, Ankara 2002.
- Deloitte, “**Mali Durumun Kalitesi : Bilanço ve Ötesi**”, Kurumsal Seri, Mayıs 2007, İstanbul.
- DERELİOĞLU, Deniz, “**Finansal Kiralama ve Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi**”, Sermaye Piyasası Kurulu Araştırma Raporu,1997.
- DOĞRU, Halil, “**Basel II ve IAS 39 Muhasebe Standardı Çerçevesinde Menkul Kıymetleştirme İşleminin Türkiye’de Banka ve Diğer Kaynak Şirketlerin Bilanço ve Sermaye Yeterliliği Yükümlülüklerine Etkileri**”, Bankacılar Dergisi, Sayı 62, 2002.
- DOYRANGÖL,Nuran Cömert, “**Son Düzenlemelere Göre Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi**”,
(archive.ismmmoorg.tr/.../022064%20NURAN%20CÖMERT%20DOYRANGÖL%20.doc, Bağlantı:17.10.2010.
- ELMGREN, K.N., “**An Overview of Securitizations**; Joseph J. Norton/Mithell S. Dumper/Paul R. Spellman, International Asset Securization (Ed)”, Loyd’s of Press, London.
- GAMBLE,Richard H., “**Shrewd (and Ethical) Tactics in Off-Balance-Sheet Financing**”, Controller Magazine, 1997.
- LONG, Russell E. “**Credit Rating Update : Factoring Off-Balance Sheet Financing Into the Rating Process**”, Standart &Poor’s Rating Direct, 2002, s.1.
- ÖCAL, Nurcan, “**Türkiye’de Menkul Kıymetleştirme Uygulaması, Etkileri, Sorunlar ve Çözüm Önerileri**”, SPK Yayınları, No: 106 1997.
- Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, “**Türkiye Muhasebe Standartları**”, Ankara 2010,